

Kysymyksiä ja vastauksia taloudellisesta tuesta (sosiaaliavustuksesta)

Lyhyitä vastauksia yleisimpiin kysymyksiin

Jos haluat lisätietoja, ota yhteyttä oman kuntasi sosiaalitoimistoon tai siirry kohtaan Lisää kysymyksiä.

Mihin minun tulee ottaa yhteyttä?

Asuinkuntasi sosiaalitoimistoon (Socialtjänsten). Jos tilapäisesti oleskelet toisessa kunnassa ja tarvitset pikaisesti apua, voit kääntyä oleskelukuntasi puoleen.

Miten haen tukea?

Soita ja varaa tapaamisaika. Tapaamisessa jätät hakemuskaavakkeen ja annat käsittelijälle tarvittavat tiedot taloudellisesta tilanteestasi.

Säilyttääkö sosiaalitoimisto tiedot?

Kyllä. Tiedot säilytetään yleensä viiden vuoden ajan ja tuhotaan sen jälkeen.

Kuinka hakemus käsitellään?

Tukihakemukset käsitellään yksilöllisesti. Käsittelijä tutkii taloudellisen tilanteesi ja selvittää, mitä sinä itse tai sosiaalitoimisto voisi tehdä, jotta pystyisit itse elättämään itsesi.

Mitä voin tehdä, jos en saa tukea?

Voit vaatia kirjallista päätöstä, josta voit valittaa. Pyydä käsittelijää kertomaan, miten valitus tehdään.

Voinko joutua maksamaan tuen takaisin?

Kyllä. Jos tuki on esimerkiksi eräänlainen ennakkomaksu tai jos olet virheellisesti saanut liikaa tukea.

Mihin tukea voi saada?

Voit saada tukea elatukseen ja muihin kohtuullisen elintason vaatimiin asioihin.

Lisää kysymyksiä

Keneltä saan tietoa?

Jos haluat kysymyksiisi vastauksia, ota ensisijaisesti yhteyttä asuinkuntasi *sosiaalitoimistoon (Socialtjänsten)*. Sosiaalitoimisto huolehtii taloudellisesta tuesta sosiaalipalvelulain mukaisesti ([esite sosiaalipalvelulaista](#)).

Voit myös ottaa yhteyttä valvontaviranomaiseen eli *lääninhallitukseen (Länstyrelsen)*, joka valvoo, kuinka läänin kuntien sosiaalipalvelu toimii. Voit ottaa yhteyttä lääninhallitukseen myös, jos haluat valittaa sosiaalitoimiston käsittelystä tai saamastasi kohtelusta. Yritä kuitenkin ensin keskustella valituksesi aiheesta suoraan sosiaalitoimiston kanssa.

Sosiaalihallitus ei tutki tai anna neuvoa yksittäisissä taloudellista tukea koskevilla asioilla. Kyseessä on valtiollinen keskusvirasto, jonka tehtävänä on käsitellä yleisiä asioita, kuten esimerkiksi seurantaa, kehitystä, tiedonvälitystä ja koordinoitua. Yleistä tietoa taloudellisesta tuesta on *yleisohjeissa (SOSFS 2003:5)* ja taloudellista tukea käsittelevässä *käsikirjassa*.

Kuinka voin hakea taloudellista tukea?

Kenen puoleen käännyn?

Ota yhteyttä kuntasi sosiaalitoimistoon (Socialtjänsten) ja varaa tapaamisaika. Sosiaalitoimisto haluaa usein jo puhelimesta tietää, miksi soitat. Sinun on kerrottava nimesi ja osoitteesi. Useimmiten sosiaalitoimisto lähettää myös kirjallisesti tietoa esimerkiksi siitä, mitä sinun tulee ottaa mukaan tapaamiseen. Usein saat myös etukäteen hakemuslomakkeen, joka sinun tulee täyttää ja ottaa mukaan.

Muista kertoa, jos tarvitset tulkin.

Mitä tietoja minun on annettava?

Taloudellisen tuen käsittely on vapaaehtoista eikä sitä voida tehdä vasten tahtoasi. Voit milloin tahansa pyytää sosiaalitoimistoa keskeyttämään käsittelyn. Jos kuitenkin haluat huolelliseen käsittelyyn perustuvan päätöksen, sinun on annettava sosiaalitoimistolle tietoja itsestäsi. Tarvittavat tiedot koskevat mm. asumista ja perhesuhteita sekä kaikkia taloudellisia olosuhteita, joilla on merkitystä hakemuksesi käsittelylle, kuten esimerkiksi tuloja, varoja ja menoja.

Mitä tapahtuu sosiaalitoimistolle antamilleni tiedoille?

Sosiaalitoimisto on velvollinen säilyttämään eli *dokumentoimaan* hakemuksesi käsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot. Asiakirjoista on esimerkiksi löydettävä, mitä päätöksiä on tehty ja mitä tietoja on tullut esille, kun käsittelijä on tarkistanut tietoja muilta viranomaisilta. Sinun on hyväksyttävä, että käsittelijä ottaa yhteyttä toisiin viranomaisiin. Hyväksyminen ilmoitetaan useimmiten hakemuslomakkeessa.

Asiakirjojen on oltava virheetöntä ja puolueetonta, eikä asiakirjoissa saa olla loukkaavia tietoja. Sosiaalitoimisto saa kirjata muistiin vain ne asiat, joilla on merkitystä asian käsittelylle ja päätökselle. Sinulla on oikeus lukea itseäsi koskevat tiedot ja sinulla on myös oikeus huomauttaa, jos jokin seikka on mielestäsi virheellinen tai olet toista mieltä. Asiakirjat säilytetään yleensä viiden vuoden ajan ja tuhotaan sen jälkeen.

Sosiaalitoimistolle antamasi tiedot ovat salaisia, mikä tarkoittaa, ettei niitä saa luovuttaa muualle. On kuitenkin joitakin poikkeuksia, esimerkiksi poliisi voi pyytää asiakirjoja rikoksen selvittelyyn.

Mitä tapahtuu, jos olen antanut virheellisiä tietoja?

Sinun on maksettava virheellisten tietojen perusteella maksettu tuki takaisin. Jos olet tietoisesti erehdyttänyt sosiaalitoimistoa, sitä voidaan pitää petoksena ja se voi johtaa rikosilmoitukseen.

Mitä minun on otettava mukaan tapaamiseen sosiaalitoimistossa?

Sinulla on oltava mukanaasi henkilöllisyystodistus ja vuokrasopimus/vuokralasku tai vastaava asiakirja, josta ilmenee, missä asut ja mitä asumisesi maksaa. Taloudellisen tilanteesi osoittamiseksi voit ottaa mukaan kopiot viimeisimmän veroilmoituksesi liitteistä. Jos sinulla on tuloja, sinun tulee ottaa mukaan 2–3 viimeisen kuukauden palkkalaskelma ja ilmoitukset esim. eläkkeen, sairauspäivärahan, vanhempainrahan, toimeentulotuen tai asumistuen maksamisesta. Voit ottaa mukaasi myös muita asiakirjoja, jotka mielestäsi auttavat käsittelijää saamaan käsityksen taloudellisesta tilanteestasi.

Kun haet taloudellista tukea muuhun kuin elatukseen, sinun on useimmiten osoitettava kulut kuitenkin, kustannusarvion tai vastaavan avulla. Näin esimerkiksi silloin, kun kyseessä on lääkärissä käynti, lääkkeet, hammashoito, silmälasit, huonekalut tai jotakin muuta kotiin ja muuttoon liittyvää. Jos olet työtön, sinun on näytettävä työvoimatoimiston ajanvarauskortti tai muu asiakirja, joka osoittaa, että yrität löytää töitä. Jos olet sairaana, sinun on näytettävä lääkärintodistus.

Kuka voi saada taloudellista tukea?

Mitä vaaditaan taloudellisen tuen saamiseksi?

Taloudellisen tuen on tarkoitus olla viimeinen apukeino niille, joilla on tilapäisesti taloudellisia ongelmia. Jokaisella on ensisijaisesti itse vastuu oman tilanteensa selvittämisestä. Sosiaalitoimisto voi esimerkiksi vaatia, että haet töitä ja olet valmis osallistumaan kunnan tai työvoimatoimiston työttömille tarkoitettuihin ohjelmiin tai muihin toimenpiteisiin.

Sosiaalitoimisto tekee jokaisesta hakemuksesta yksilöllisen ratkaisun. Yleensä sinulla ei ole oikeutta saada taloudellista tukea, jos sinulla on rahaa pankkitilillä tai muuta omaisuutta. Sinun on siis oltava täysin varaton, jotta sinulla olisi oikeus tukeen. Sinun on ensisijaisesti haettava yleisiä tukia tai korvauksia, esimerkiksi sairauspäivärahaa, vanhempainrahaa, asumistukea tai elatusmaksua.

Voinko saada kiireellistä apua?

Kyllä, jos hätätilanne uhkaa. Hätätilannetta ei ole tarkasti määritelty, vaan sosiaalitoimisto arvioi tilanteen tapaus kerrallaan.

Mitä tapahtuu, jos olen työtön?

Sinun on ilmoitettava työvoimatoimistoon ja haettava työtä aktiivisesti. Sinun on myös osoitettava, että olet työmarkkinoiden käytettävissä ja valmis ottamaan vastaan sinulle tarjottua työtä tai työmarkkinatoimenpiteitä. Työmarkkinatoimenpiteet voivat olla esimerkiksi työllisyyskoulutusta, työharjoittelua, kuntoutusta tai maahanmuuttajille tarkoitettua ruotsin kielen opetusta (SFI). Myös kunnan tarjoamat toimenpiteet voivat kuulua tähän ryhmään.

Ensisijaisesti vaaditaan, että haet kokopäivätyötä ja otat sellaisen vastaan sitä tarjottaessa. Jos et saa heti kokopäivätyötä, sinun on haettava ja otettava vastaan sopiva osa-aikatyö. Sinun on myös oltava valmis hakemaan töitä laajemmin kuin siltä alalta tai maantieteelliseltä alueelta, jolla olet aiemmin työskennellyt.

Mitä tapahtuu, jos olen sairas?

Sosiaalitoimisto vaatii yleensä, että olet sairauslomalla ja voit näyttää lääkärintodistuksen, jos et voi tehdä tai hakea työtä sairauden vuoksi. Jos sairausloma on pitkäaikainen, sosiaalitoimisto voi myös vaatia nähdäkseen lääkärin antaman kuntoutussuunnitelman. Voi myös olla mahdollista, että sosiaalitoimisto haluaa ottaa yhteyttä lääkäriin, paikalliseen vakuutuskassaan (Försäkringskassan) ja työvoimatoimistoon selvittääkseen, millaista apua tarvitset.

Mitä tapahtuu, jos olen opiskelija?

Sosiaalitoimisto ei useimmiten myönnä taloudellista tukea opiskelijoille lukukausien aikana. Sinun on silloin pystyttävä selviytymään opintotuen ja -lainan avulla. Sille, joka ei selviydy opintotuella, on useimmiten vaihtoehtona työskentely. Erytyssyistä sosiaalitoimisto voi kuitenkin tehdä poikkeuksen, jos olet esimerkiksi joutunut odottamattomaan tilanteeseen.

Opintotuki lasketaan lukukauden pituuden mukaan ja opintotuki-ilmoituksesta näkyy, kuinka pitkäksi aikaa rahojen tulee riittää. Kun opinnoissa on tauko, sovelletaan samoja vaatimuksia kuin muille työttömille. Jos olet aktiivisesti etsinyt kesätyötä onnistumatta, sinulla voi siis olla oikeus saada taloudellista tukea, jos täytät muut ehdot. (Katso myös kohta työttömät nuoret)

Mitä tapahtuu, jos olen nuori ja työtön?

Sinuun sovelletaan samoja sääntöjä kuin muihin työttömiin (katso kohta työttömät). Sosiaalitoimisto voi kuitenkin vaatia työttömiltä nuorilta, että heidän on osallistuttava työharjoitteluun tai muuhun kompetenssia parantavaan toimintaan. Tämä koskee

- alle 25-vuotiaita nuoria,
- yli 25-vuotiaita, jotka erityisesti tarvitsevat kompetenssia parantavaa toimintaa ja
- opiskelijoita, jotka tarvitsevat taloudellista tukea opintojen tauon aikana.

Jos opiskelija hakee taloudellista tukea opintojen tauon aikana, sosiaalitoimisto voi siis vaatia, että hän osallistuu jonkinlaiseen työharjoitteluun, vaikka opinnot eivät sitä edellytä.

Sosiaalitoimisto voi hylätä taloudellisen tuen hakemuksen, jos kieltäydyt työharjoittelusta tai muusta kompetenssia parantavasta toiminnasta ilman pätevää syytä. Sosiaalitoimisto voi myös vähentää tuen määrää tällaisessa tilanteessa.

Mitä tapahtuu, jos olen nuori ja keskeyttänyt lukion?

Jos olet alle 18-vuotias, vanhempiesi tehtävänä on huolehtia sinusta. Jos olet täyttänyt 18 vuotta, voit hakea taloudellista tukea. Tällöin saat osoittaa sosiaalitoimistolle, että haet työtä. Sosiaalitoimisto voi vaatia, että osallistut työharjoitteluun tai muuhun kompetenssia parantavaan toimintaan (katso kohta työttömät nuoret).

Sosiaalitoimisto ei voi vaatia lukio-opintojen jatkamista, jotta saisit tukea.

Mitä tapahtuu, jos olen nuori ja haluan muuttaa pois kotoa?

Lain mukaan vanhemmillä on velvollisuus huolehtia lapsistaan, kunnes he täyttävät 18 vuotta. Jos käyt edelleen koulua (lukiota) 18-vuotiaana, elatusvelvollisuus jatkuu. Se on voimassa, kunnes olet käynyt koulun loppuun, mutta päättyy, kun olet täyttänyt 21 vuotta.

18–20-vuotiaat voivat siis hakea itselleen taloudellista tukea, jos he eivät käy koulussa. Nuorilla ei kuitenkaan ole itsestään selvää oikeutta saada tukea oman asumisen aiheuttamiin kustannuksiin. Nuoret, jotka haluavat muuttaa pois kotoa, saavat apua asumiskustannuksiin vain, jos muuttoon on erityisiä, esimerkiksi terveydellisiä syitä. Nuorten ei odoteta muuttavan pois kotoaan, ennen kuin he voivat maksaa asumisensa itse.

Mihin voin saada tukea?

Mitä taloudellinen tuki on?

Taloudellinen tuki, josta aikaisemmin käytettiin nimitystä sosiaaliavustus, on sosiaalipalvelulain mukaista taloudellisesta tukea. Taloudellista tukea voi saada tukea elatukseen ja muihin kohtuullisen elintason vaatimiin asioihin.

Elatukseen saatavasta avusta käytetään nimitystä *elatustuki (försörjningsstöd)* ja se muodostuu valtakunnallisesta kulutusnormista (riksnormen) ja aiheellisista (kohtuullisista) kustannuksista, esimerkiksi asumisesta ja taloussähköstä. Elatustukeen kuulumattomat menot kuuluvat kohtaan *muu eläminen*. Siihen kuuluu asioita, jotka ovat tarpeellisia mutta eivät kuulu suoraan elatukseen (katso myös kohta tukea muihin kuluihin).

Mitä elatustukeen kuuluu?

Valtakunnallisen kulutusnormin (riksnormen) kustannuksiin sisältyvät elintarvikkeet, vaatteet ja kengät, vapaa-aika ja leikki, terveys ja hygienia, lasten ja nuorten vakuutus, käyttötarvikkeet sekä sanomalehti, puhelin ja televisio. Erityisistä syistä sosiaalitoimisto voi yksittäisissä tapauksissa arvioida kustannukset valtakunnallista normia suuremmiksi tai pienemmiksi. Valtakunnallinen kulutusnormi perustuu kuluttajaviraston (Konsumentverket) laskelmiin.

Elatustukeen sisältyvät myös *kohtuulliset* asumisen, taloussähkön, työmatkojen, kotivakuutuksen sekä ammattiyhdistyksen ja työttömyyskassan jäsenyyden *kustannukset*. Yksilöllisesti arvioidaan, mitä kuluja näihin kuuluu, mutta yleensä niihin otetaan mukaan kohtuulliset kustannukset. Kohtuullisilla kustannuksilla tarkoitetaan, että kustannukset ovat oikeudenmukaisia.

Mihin valtakunnallinen kulutusnormi (riksnormen) riittää?

Elintarvikkeet: Arvio perustuu neljän viikon ruokalistaan, johon sisältyy tavallisia ja ravitsevia aterioita aamiaiseksi, lounaaksi, päivälliseksi ja välipalaksi. Sekä raaka-aineet että puolivalmisteet sisältyvät kulutukseen, mutta ei esim. makeiset, pikkupurtava tai viini. Yksittäistalouden kustannukset ovat hieman suuremmat sen vuoksi, että tällaiset taloudet ostavat pienempiä pakkauksia ja hävikki on suurempi.

Vaatteet ja kengät: Tavallisia vaatteita ja kenkiä eri vuodenaajoiksi, eri ilmoille ja erilaisiin tilaisuuksiin. Mukaan lasketaan myös suutarilla käynnin ja kemiallisen pesun kustannukset sekä laukut, kello, sateenvarjo ja muut tavanomaiset varusteet.

Vapaa-aika ja leikki: Tavalliset sisällä ja ulkona tapahtuvat vapaa-ajantoiminnot, mukaan lukien liikunta ja kulttuuri. Tähän kuuluu mm. yhdistyksen/urheiluseuran jäsenmaksut, elokuvissa käynnit tai videoiden vuokraaminen, musiikin kuunteleminen, kirjojen lukeminen, pyöräileminen, uiminen, hiihto ja luistelu. Pikkulapsille lasketaan lisäksi mukaan esimerkiksi lelut ja pelit. Mukaan ei lasketa kalliiden vapaa-ajan harrastusten, lomamatkojen, kotieläinten eikä tietokone- ja TV-pelien kustannuksia.

Terveys ja hygienia: Henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvät tarvikkeet, esimerkiksi saippua, hammastahna, hammasharja ja kasvovoide. Hiustenleikkuun, parranajon ja kuukautissuojien kustannukset lasketaan mukaan. Alle 3-vuotiaiden lasten vaipat lasketaan myös. Terveystuotteita, lääkärissä ja hammaslääkärissä käyntejä sekä lääkkeitä ei lasketa mukaan (katso myös kohta apua muihin kuluihin).

Lasten ja nuorten vakuutus: Ryhmävakuutus sairauden ja tapaturman varalta.

Käyttötarvikkeet: Tarvikkeet, joita käytetään asunnon, vaatteiden ja kenkien huoltamiseen, esim. pesu- ja puhdistusaineet, imurin pussit, hehkulamput ja kenkävoide. Mukaan lasketaan mm. WC- ja talouspaperit, paperiset lautasliinat, muovikelmu, pakastepussit ja teipit.

Sanomalehti, puhelin, TV-lupa: Sanomalehden tilausmaksu, TV-lupamaksu sekä puhelinkulut, mukaan lukien osa matkapuhelinkuluista. Kirjepaperin ja -kuorten, postikorttien ja postimerkkien kustannukset otetaan myös mukaan. Kaapeli-TV:n, Internetin ja tietokoneen kustannuksia ei lasketa mukaan.

Kuinka valtakunnallisen kulutusnormin taso (riksnormen) määritellään?

Hallitus päättää valtakunnallisen kulutusnormin (riksnormen) vuosittain. Kulutusnormi pohjautuu kuluttajaviraston (Konsumentverket) laskelmiin, ja se tarkoittaa tavallista kulutustasoa, siis ei minimitasoa eikä ylellisyyttä. Summa on jaettu erityyppisiin talouksiin ja ikäryhmiin.

Sosiaalhallitus tiedottaa valtakunnallisen kulutustason määrän vuosittain Tiedotteessaan.

Voinko saada enemmän tukea, jos kuluni ovat valtakunnallista kulutusnormia (riksnormen) suuremmat?

Kyllä. Sosiaalitoimisto voi joissakin tapauksissa arvioida suuremman kulutusnormin. Sosiaalitoimisto voi tehdä korotuksen yksittäisissä tapauksissa ja yksilöllisen arvioinnin perusteella. Kulutusnormi voidaan arvioida suuremmaksi esimerkiksi silloin, kun sinun on syötävä kalliimpaa ruokaa tai tarvitset erittäin paljon puhelinta tai vapaa-ajan harrastuksia. Sinun on pystyttävä osoittamaan sosiaalitoimistolle, että tarpeesi aiheuttavat sinulle valtakunnallista kulutusnormia suuremmat kustannukset.

Päinvastoin voi käydä eli sosiaalitoimisto voi yksittäisissä tapauksissa alentaa kulutusnormia erityisistä syistä.

Voinko saada taloudellista tukea asumiskustannuksiin, vaikka asun omakotitalossa tai asumisoikeusasunnossa?

Kyllä. Ratkaisevaa on, että kustannukset ovat kohtuullisia. Sosiaalihuolto suosittelee, että omakotitalon asumiskustannuksiin lasketaan korkokulut ja tarpeelliset käyttökustannukset, esimerkiksi vesi, lämmitys, jätehuolto, kiinteistövakuutus ja kiinteistövero. Asumisoikeusasunnon kustannuksiin lasketaan korkokulut ja kuukausivastike. Lainan maksuun (lyhennykseen) ei apua yleensä saa.

Mitkä asumiskustannukset ovat kohtuullisia?

Ei ole olemassa selviä ja yksinkertaisia ohjeita kohtuullisista asumiskustannuksista. Hallituksen mukaan sosiaalitoimiston on arvioitava kohtuullisuus jokaisessa yksittäisessä tapauksessa erikseen ja verrattava siihen, mihin matalapalkkaisella työntekijällä on varaa.

Sosiaalihuolto suosittelee, että sosiaalitoimisto tekee arvionsa ottamalla huomioon asumisen todelliset kustannukset ja kyseisen asunnon tarpeellisuuden. Kustannuksia on verrattava asuinpaikkakuntasi tai lähimmän taajaman julkisten tai muiden suurehkojen asuntoyhtiöiden vuokriin. Suositus perustuu ajatukseen, että matalapalkkaisella työntekijällä on yleensä varaa tällaiseen asumiseen.

Mitä sääntöjä sovelletaan alivuokralla asumiseen ?

Periaatteessa voimassa on samat säännöt kuin omissa nimissä olevassa vuokra-asunnossa asumisessa. Sinun on pysyttävä osoittamaan, että asut osoitteessa. Sinun tulee olla vakinaisesti kirjoilla siellä (folkbokförd) ja pysyttävä esittämään vuokrasopimus. Sopimuksessa tulee olla tiedot, joiden perusteella sosiaalitoimisto voi arvioida vuokran kohtuullisuuden. Tiedot koskevat esimerkiksi asunnon kokoa ja tasoa, tietoa siitä, onko asunto kalustettu vai kalustamaton ja mitä vuokraan sisältyy. Mitä olette sopineet taloussähkön ja puhelimen kustannuksista? Asuinalueen tai kunnan asuntotilanne voi vaikuttaa siihen, pidetäänkö vuokraa kohtuullisena, samalla tavoin kuin omissa nimissä olevassa vuokra-asunnossa. Sosiaalitoimisto voi ottaa arvioinnissaan huomioon myös asumisen tarpeen ja mahdollisuuden löytää uusi asunto.

Jos sinulla on mahdollisuus saada asumistukea, sosiaalitoimisto voi vaatia, että sinulla on vuokrasopimus, joka oikeuttaa asumistukeen.

Voiko tukea saada muuhun kuin elatukseen?

Kyllä. Voit saada taloudellista tukea myös muihin kuluihin yksilöllisen arvioinnin perusteella. Taloudellista tukea koskevissa yleisohjeissa sosiaalihuolto mainitsee muutamia esimerkkejä asioista, joita voidaan maksaa elatuksen ohella. Näitä kustannuksia ja menoja ovat esimerkiksi

- terveyden ja sairaudenhoito,
- hammashoito,
- silmälasit,
- kodin tarvikkeet,
- muutto,
- vauvan tarvikkeet,
- matkat toisen vanhemman tapaamiseksi,
- kunnallinen palvelu,
- hakemus- ja välityskustannukset,
- virkistys ja
- hautaus.

Tämä luettelo on vain esimerkki, ja voi olla mahdollista saada taloudellista tukea myös muihin kuluihin, jos voit osoittaa niiden tarpeellisuuden. Erityisistä syistä tukea voi saada jopa velkoihin.

Kun kyseessä on terveyden- ja sairaudenhoito tai lääkkeet, saat yleensä taloudellista tukea sellaisiin asioihin, jotka kuuluvat suurkustannussuojaan (högkostnadsskyddet). Hammashoidon kustannukset on useimmiten hyväksyttävä sosiaalitoimistolla ennen hoidon aloitusta. Poikkeuksena on akuutti hammashoito. Jos hoito on kallis, sosiaalitoimisto voi vaatia hoidon arvioittamista toisella hammaslääkärillä.

Oman asunnon saaneilla ihmisillä ei ole yleistä oikeutta saada tukea esimerkiksi huonekaluihin, vaan siihen tarvitaan erityinen syy. Se voi olla esimerkiksi sellainen, että sinun on muutettava, koska tilanteesi on akuutti tai uhkaava. Voi olla myös, että sinun on muutettava pois kotoa nuorena, jotta saisit kohtuullisen elämäntilanteen. Matkoilla toisen vanhemman tapaamiseksi tarkoitetaan vanhempien tai lasten matkustamista paikkakunnalta toiselle tapaamisia varten. Virkistyksellä tarkoitetaan esim. matkakustannuksia tai vuokramökkiä.

Hautauskustannukset tulee ensisijaisesti hoitaa kuolinpesän mahdollisilla varoilla. Hautauskustannukset maksetaan ennen muita kuluja (esimerkiksi maksamaton vuokra, sähkö, puhelin). Jos sosiaalitoimisto myöntää tukea, tuen on riitettävä arvokkaaseen hautaukseen. Sosiaalitoimiston on otettava huomioon vainajan ja omaisten toivomukset kohtuuden rajoissa.

Voinko saada rahaa lainaksi?

Ei, mutta joissakin tapauksissa voit saada tukea takaisinmaksua vastaan, katso kohta takaisinmaksu.

Kuinka voin laskea taloudellisen tuen määrän?

Kuinka elatustuki lasketaan?

Elatustuki lasketaan yleensä kuukausi kerrallaan.

Ensin määritellään, ketkä kuuluvat *talouteen*. Sosiaalitoimiston laskelmissa samaan talouteen, jolla on yhteiset varat, kuuluvat avio- ja avoparit sekä rekisteröityneet homo- ja lesboparit. Sen jälkeen lasketaan talouden valtakunnallinen kulutusnormi (riksnormen). Se saadaan laskemalla yhteen talouden kaikkien jäsenten *henkilökohtaiset kulut ja talouden yhteiset kulut*.

Kun valtakunnallisen kulutusnormiin (riksnormen) lisätään mahdolliset asumisen, taloussähkön, työmatkojen, kotivakuutuksen sekä ammattiyhdistyksen ja työttömyyskassan jäsenyyden kuukausikustannukset, saadaan selville, kuinka paljon talous yhteensä tarvitsee rahaa selviytyäkseen kuukauden menoista. Kustannusten tulee olla kohtuullisia (oikeudenmukaisia eikä liian suuria). Talouden elatustuen tarve saadaan vähentämällä mahdolliset omat tulot. Laskutoimitus voidaan tehdä näin:

Henkilökohtaiset kustannukset
+ talouden yhteiset kustannukset
+ kohtuulliset kustannukset
- tulot
= elatustuen tarve.

Miksi eri ihmiset tai taloudet saavat eri määrän elatustukea?

Elatustuki arvioidaan yksilöllisesti, kuten muukin taloudellinen tuki. Se tarkoittaa, että laskelma tehdään sen mukaan, mitä kukin tarvitsee. Esimerkiksi lapsiperhe saa enemmän elatustukea, koska sen kuukausikulut ovat yksittäistaloudessa asuvaa suuremmat. Se tarkoittaa myös sitä, että kaksi samassa tilanteessa olevaa henkilöä voi saada eri määrän tukea, koska sosiaalitoimisto arvioi heidän tarpeensa erilaisiksi.

Kuinka tulot ja varat vaikuttavat taloudelliseen tukeen?

Kun sosiaalitoimisto arvioi tarvitseeko talous taloudellista tukea, mukaan otetaan talouden jäsenten kaikki nettotulot (verojen jälkeen). Niihin kuuluvat esimerkiksi palkka tai eroraha, sairauspäiväraha, vanhempainraha, työttömyyskorvaus, eläke, toimeentulotuki, lapsilisä tai asumistuki. Niihin lasketaan yleensä myös esimerkiksi veronpalautus tai vakuutusyhtiön maksama vahingonkorvaus.

Jos sinulla on pankissa rahaa, osakkeita tai muuta helposti rahaksi muutettavaa varallisuutta, sinun on yleensä käytettävä ne ensin. Jos sinulla on varoja, joita ei voi helposti vaihtaa rahaksi, kuten esimerkiksi omakotitalo tai asumisoikeusasunto, voit saada taloudellista tukea, kunnes olet myynyt asunnon tai ratkaissut taloudelliset ongelmat muulla tavoin.

Voinko saada taloudellista tukea, jos minulla on auto?

Auto on usein varallisuutta, joka voidaan myydä ja josta voidaan saada tuloja riippumatta siitä, käytetäänkö autoa vai ei. Sosiaalitoimisto arvioi kuitenkin tapaus kerrallaan, lasketaanko auto varallisuudeksi. Arvioinnissa otetaan huomioon mm. auton arvo ja taloudellisen tuen kesto aika. Jos taloudellisen tuen tarve on tilapäistä tai tarvitset autoa työssäsi, sosiaalitoimisto ei välttämättä vaadi auton myyntiä. Samoin silloin, kun auto on niin vanha, ettei siitä juuri synny tuloja myynnin yhteydessä.

Sosiaalihuolto suosittelee, että auton käyttökustannukset (benssiini, korjaukset jne.) lasketaan kuukausimenoiksi, jos tarvitset autoa esimerkiksi työssäsi ja työmatkoillasi. Muussa tapauksessa sinun on pystyttävä huolehtimaan näistä kustannuksista jollakin muulla tavoin.

Voinko saada taloudellista tukea, jos minulla on vapaa-ajan asunto?

Vapaa-ajan asunto on yleensä varallisuutta, joka voidaan myydä ja josta voidaan saada tuloja. Edellytyksenä on, että myynnistä saadaan ylijäämää eli että sinulle jää rahaa, kun olet maksanut talon mahdolliset lainat. Useimmiten sosiaalitoimisto hyväksyy, että sinulla on vapaa-ajan asunto, jos tarvitset taloudellista tukea vain lyhyen aikaa, enintään neljäksi kuukaudeksi.

Voinko saada taloudellista tukea, jos minulla on omakotitalo tai asumisoikeusasunto?

Omakotitalo tai asumisoikeusasunto ovat periaatteessa varallisuutta, joka voidaan myydä ja joka näin voi vaikuttaa oikeuteesi saada taloudellista tukea. Sosiaalihuolto on suositellut, että omakotitalo tai asumisoikeusasunto lasketaan varallisuudeksi vain silloin, jos tuen tarve on pitkäaikaista, yli neljä kuukautta. Edellytyksenä on, että myynnistä saadaan ylijäämää eli että sinulle jää rahaa, kun olet maksanut talon mahdolliset lainat.

Sosiaalitoimiston on aina arvioitava tilanteet yksilöllisesti. Voi olla syitä, joiden takia sinun ei tarvitse myydä asuntoa. Syynä voi olla se, että uuden asunnon hankinta on vaikeaa, asunto on vaikea myydä tai muutto ei muusta syystä sovi sinulle tai perheellesi. Jos sinun kuitenkin on myytävä omakotitalo tai asumisoikeusasunto, sosiaalihuolto suosittelee, että sinulle jää riittävästi aikaa myyntiin, yleensä vähintään neljä kuukautta.

Voinko joutua maksamaan tuen takaisin?

Voinko joutua maksamaan tuen takaisin sosiaalitoimistolle?

Kyllä. *Sosiaalipalvelulain* säännösten mukaisesti sosiaalitoimisto voi tietyissä tapauksissa vaatia maksamansa rahat takaisin. Tämä koskee seuraavia tilanteita:

- kyseessä on tuki, joka on maksettu ennakkona esimerkiksi palkasta, sairauspäivärahasta, eläkkeestä tai asumistuesta,
- tukea saanut henkilö on osallisena työkiistassa, esimerkiksi lakossa,
- tukea saavalla on rahaa, mutta hän ei pääse niihin tilapäisesti käsiksi esimerkiksi lakon, tietokoneongelman tai vastaavan takia tai
- tuki on myönnetty väärin perustein erehdyksen tai virheellisten tietojen vuoksi. Kyseessä voi olla myös sosiaalitoimiston virhe, jonka vuoksi tukea on maksettu liikaa. Siksi on tärkeää tarkistaa sosiaalitoimiston maksut, jotta sinulle ei tule takaisinmaksuvelvollisuutta.

Jotta sosiaalitoimisto voisi vaatia maksamiaan rahoja takaisin, sen on tehtävä siitä kirjallinen päätös. Siitä on käytävä ilmi, miksi rahat on palautettava, ja sinun on saatava päätöksestä kopio.

Sosiaalipalvelulain säännösten ohella sosiaalitoimistolla on oikeus saada rahat takaisin *yleisen sosiaaliturvalain* perusteella

- jos taloudellinen tuki oli ennakkoa vakuutuslainsäädännön (Försäkringskassan) hakemaasi *taannehtivaan* kuukausikorvauksen. Kyseessä voi olla esimerkiksi eläke, varhaiseläke, sairauskorvaus, sairauspäiväraha, asumistuki tai elatusmaksu.

Näissä tapauksissa sosiaalitoimisto vaatii rahat takaisin suoraan vakuutuslainsäädännöstä.

Mitä voin tehdä, jos minulla ei sosiaalitoimiston mielestä ole oikeutta taloudelliseen tukeen?

Mitä voin tehdä, jos minulla ei sosiaalitoimiston mielestä ole oikeutta taloudelliseen tukeen?

Sinulla on aina oikeus jättää hakemus arvioitavaksi. Sosiaalitoimisto on tarvittaessa velvollinen auttamaan sinua hakemuksen täyttämiseksi. Sinulla on myös oikeus saada kirjallinen päätös, josta voit valittaa.

Voinko valittaa sosiaalitoimiston päätöksestä?

Kyllä voit valittaa, jos et ole tyytyväinen päätökseen. Voit valittaa myös, jos olet saanut vain osittain hylkäävän päätöksen. Sinun on kuitenkin tehtävä valitus kolmen viikon kuluessa siitä, kun olet saanut päätöksen.

Valitus tarkoittaa, että tuomioistuimien arvioi, onko sosiaalitoimiston päätös oikea. Tuomioistuimien voi muuttaa päätöstä ja sosiaalitoimiston on oikaistava päätöksensä tuomioistuimen päätöksen mukaiseksi. Jos olet tyytymätön myös lääninoikeuden (Länsrätten) päätökseen, voit valittaa kamarioikeuteen (Kammarrätten) ja lopulta hallintotuomioistuimeen (Regeringsrätten). Näissä tapauksissa tuomioistuimien päättää, ottaako se valituksen käsiteltäväksi (ns. muutoksenhakulupa).

Sosiaalitoimiston on kerrottava sinulle, kuinka valitusmenettely tapahtuu, ja autettava sinua tarvittaessa.

Miten valitus tehdään?

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Erityistä lomaketta ei tarvita ja valitus voi olla hyvin yksinkertainen. On tärkeää, että kerrot, mistä päätöksestä valitat ja mikä seikka on mielestäsi väärin. Jos tarvitse apua valituksen tekemisessä, sosiaalitoimisto on velvollinen auttamaan sinua.

Lähetä valitus siihen sosiaalitoimistoon, joka on tehnyt asiastasi päätöksen. Sen on oltava perillä viimeistään kolmen viikon kuluttua siitä, kun olet saanut päätöksen.